

Briselē, 13.10.2015.
COM(2015) 495 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI**

**par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) 1896/2006, ar ko izveido Eiropas
maksājuma rīkojuma procedūru, piemērošanu**

1. IEVADS

1.1. Procedūras mērķis un galvenās iezīmes

Ar Regulu (EK) Nr. 1896/2006 (2006. gada 12. decembris)¹ tikai izveidota pirmā faktiskā Eiropas procedūra civillietās, proti, Eiropas maksājuma rīkojuma procedūra. Kopš 2008. gada tā tiek ieviesta visās dalībvalstīs, izņemot Dāniju. Tā ir izvēles procedūra, ko var pielietot pārrobežu lietās kā alternatīvu valstu iekšējiem maksājuma rīkojumiem. Šis ziņojums ir sagatavots saskaņā ar regulas 32. pantu, kurā noteikts, ka Komisija iesniedz Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai sīki izklāstītu ziņojumu, kurā pārskatīta Eiropas maksājuma rīkojuma procedūras darbība.

Ātra un efektīva neapstrīdētu nesegto parādu piedziņa ir sevišķi svarīga uzņēmējiem Eiropas Savienībā. Kavēti maksājumi ir galvenais maksātnespējas iemesls – jo īpaši tas attiecas uz mazajiem un vidējiem uzņēmumiem –, un tie izraisa daudzu darba vietu zaudējumu. Tā rezultātā vairākas dalībvalstis ir ieviesušas vienkāršotu maksājuma rīkojuma procedūru. Maksājuma rīkojuma procedūras mērķis ir sniegt ātru un ekonomiski izdevīgu tiesiskās aizsardzības līdzekli pret debitoru, ar ko paredz naudas summas samaksu, pieņemot, ka debitors prasījumu neapstrīdēs. Taču valstu iekšējās procedūras bieži ir nepieņemamas vai neizpildāmas pārrobežu lietās, un to izpildes līmeņi būtiski atšķiras.

Šo apsvērumu dēļ tika ieviesta Eiropas maksājuma rīkojuma procedūra. Tā ļauj kreditoriem piedzīt neapstrīdētus civiltiesiskos un komerctiesiskos prasījumus saskaņā ar vienotu procedūru, kas pieejama 27 dalībvalstīs. Tā ir rakstveida procedūra, kuras izskatīšanā tiesā nav nepieciešama pušu klātbūtne vai jurista palīdzība. Prasītājam ir jāiesniedz vienīgi pieteikums. Pieteikums nav jāpapildina ar dokumentāriem pierādījumiem, un procedūras gaitā prasītājam nav jāveic nekādas turpmākas darbības. Eiropas maksājuma rīkojumu izdod tiesas vai citas tiesu iestādes. Tas var būt brīvā aprītē visās dalībvalstīs, neveicot nekādas starpposma atzīšanas un izpildes (*exequatur*) procedūras, kas ir obligātas izpildes dalībvalstī. Tas nozīmē, ka Eiropas maksājuma rīkojumu var izpildīt citās dalībvalstīs tāpat kā tajās izdotus valsts maksājuma rīkojumus, t. i., nav nepieciešams saņemt izpildāmības deklarāciju.

Šī racionalizētā un efektīvā procedūra ir paredzēta vienīgi neapstrīdētiem prasījumiem. Tāpēc, lai nodrošinātu efektīvas tiesības uz aizsardzību, atbildētājs 30 dienu laikā kopš maksājuma rīkojuma izdošanas var iesniegt paziņojumu par iebildumu. Atbildētājam ir vienīgi jānorāda, ka tas apstrīd prasījumu, nenorādot tā iemeslus, un tam nav nepieciešama jurista pārstāvība. Šādā gadījumā Eiropas maksājuma rīkojuma procedūra tiek izbeigta. Taču prasījuma procedūru var turpināt saskaņā ar parastā civilprocesa nosacījumiem, kas paredz pilnībā ņemt vērā atbildētāja apsvērumus.

Regulā kā daļa no vienkāršotās procedūras ir paredzētas standarta veidlapas, kas ir pieejamas visās valodās tiešsaistē Eiropas e-tiesiskuma portālā.² Veidlapas tika aktualizētas ar Komisijas Regulu (ES) Nr. 936/2012 (2012. gada 4. oktobris).³ Informācija par tiesām, kuru kompetencē ir Eiropas maksājuma rīkojuma izdošana, ir pieejama Eiropas Tiesiskās sadarbības atlantā

¹ OV L 399, 30.12.2006., 1. lpp.

² https://e-justice.europa.eu/content_european_payment_order_forms-156-en.do

³ OV L 283, 16.10.2012., 1. lpp.

civillietās un komerclietās.⁴ Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls 2010. gadā izdeva praktiskās vadlīnijas par regulu.⁵

1.2. Metodoloģija un informācijas iegūšana

Šis pārskats ir balstīts uz informāciju, kas iegūta no dažādiem avotiem.

2010. gada jūnijā tika veikta *Eurobarometer* aptauja, kurā piedalījās 26 690 iedzīvotāji no ES27.

Eiropas Komisija līdzfinansēja projektu "Parādu piedziņas vienkāršošana ES", ko vadīja Mariboras Universitāte Slovēnijā un kurā bija iesaistītas 14 dalībvalstis (Austrija, Beļģija, Bulgārija, Čehija, Francija, Itālija, Kipra, Nīderlande, Polija, Portugāle, Somija, Spānija, Vācija, Zviedrija). Projektā tika izstrādāti divi ekspertu ziņojumi par regulu (EK) Nr. 1896/2006 un 14 valstu ziņojumi.⁶

Lai iegūtu informāciju par procedūras darbību, Komisija 2013. gada aprīlī uzsāka aptauju, nosūtot anketu dalībvalstīm. Statistikas dati par procedūras pielietojumu tika vēlreiz aktualizēti un papildināti 2014. gada jūnijā.

Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla civillietās un komerclietās kontaktpunktu 45. sanāksmē 2013. gada 29.–30. maijā notika diskusijas par Eiropas procedūrām, tostarp par Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru, tehniskajā līmenī, pamatojoties uz diviem Komisijas darba dokumentiem.

Visbeidzot, sagatavojot pārskatu, tika ņemti vērā trīs Eiropas Savienības Tiesas pieņemtie prejudiciālie nolēmumi par regulas interpretāciju.⁷

2. REGULAS VISPĀRĒJAIS NOVĒRTĒJUMS

Kopumā ir sasniegts regulas mērķis vienkāršot un paātrināt tiesvedību un samazināt tās izmaksas lietās par neapstrīdētiem prasījumiem, kā arī nodrošināt Eiropas maksājuma rīkojumu brīvu apriti ES, neveicot *exequatur*, lai arī lielākajā daļā dalībvalstu procedūra ir tikusi piemērota salīdzinoši nedaudzās lietās.

No veiktajiem pētījumiem un konsultācijām izriet, ka attiecībā uz procedūras piemērošanu vai uz to, ka *exequatur* nav attiecināms uz procedūras rezultātā pieņemtu spriedumu atzīšanu un izpildi, nav radušās būtiskas juridiskas vai praktiskas problēmas.

2.1. Statistikas dati

Saskaņā ar pieejamo informāciju ik gadu dalībvalstu tiesās tiek saņemti 12 000 līdz 13 000 Eiropas maksājuma rīkojuma pieteikumi.⁸ Visvairāk pieteikumu (vairāk nekā 4000 ik gadu)

⁴ http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/epo_information_lv.htm

⁵ http://ec.europa.eu/justice/civil/document/index_en.htm

⁶ Skatīt <http://www.acj.si/en/pres-simpf>.

⁷ Lietas C-215/11, C-324/12 un apvienotās lietas C-119/13 un C-120/13.

tiek iesniegti Austrijā un Vācijā, kur arī tiek visvairāk izdoti Eiropas maksājuma rīkojumi. Beļģijā, Čehijā, Francijā, Nīderlandē, Portugālē, Somijā un Ungārijā ik gadu tiek saņemti 300 līdz 700 pieteikumi. Citās dalībvalstīs procedūra ir pārņemta mazākā mērā. Sīkāka informācija par Eiropas maksājuma rīkojuma procedūras piemērošanu pa dalībvalstīm atrodama pielikumā.

2.2. Informētība par procedūras pieejamību un darbību

Eurobarometer 2010. gada aptauja⁹ liecināja, ka iedzīvotāju informētība par Eiropas procedūrām, tostarp par Eiropas maksājuma rīkojumu, ir salīdzinoši zema: tikai 6 % aptaujāto bija dzirdējuši par Eiropas maksājuma rīkojumu. To varētu skaidrot ar faktu, ka procedūru galvenokārt pielieto uzņēmumi un juristi, kā arī ar to, ka salīdzinoši maz iedzīvotāju ir iesaistīti pārobežu tiesvedībās.

Gadījumos, kad iedzīvotāji ir informēti par procedūru, Eiropas maksājuma rīkojuma procedūra lielākoties tiek uzskatīta par noderīgu tādu pārobežu civiltiesisko naudas prasījumu izpildei, ko atbildētājs, visticamāk, neapstrīdēs.

Komisija ir ieviesusi projektu, lai atbalstītu mazos un vidējos uzņēmumus, kas veic pārobežu darījumus, atvieglojot pārobežu parādu piedziņu, lai uzlabotu pieejamo tiesisko instrumentu, tostarp regulas, pielietošanu, izpratni un informētību par tiem.¹⁰

3. NOTEIKTI NOVĒRTĒJUMA JAUTĀJUMI

3.1. Ģeogrāfiskā darbības joma: “pārobežu lietas”

Regula ir piemērojama pārobežu strīdiem, kuros vismaz vienai no pusēm ir domicils vai pastāvīgā dzīvesvieta dalībvalstī, kas nav pieteikumu saņēmušās tiesas vai tribunāla atrašanās dalībvalsts. Minētais “pārobežu” lietu ierobežojums atbilst citu šajā jomā pieejamo instrumentu, piemēram, Eiropas procedūras maza apmēra prasībām, darbības jomai.¹¹ Procedūras lietotāji var nebūt informēti vai var neizprast šo darbības jomas ierobežojumu. Tie varētu sagaidīt, ka šī regula ir piemērojama vairākām to lietām. To apliecina dažu uzņēmumu centieni mākslīgi izveidot pārobežu scenāriju, kāds paredzēts regulā, lai varētu gūt labumu no tās priekšrocībām, piemēram, asinējot prasījumu ārvalstu uzņēmumam. Tas liecina par pieņēmumu, ka šī procedūra ir efektīva.

⁸ Plašāku informāciju un datu avotus skatīt pielikumā (Statistikas dati par Eiropas maksājuma rīkojuma procedūras piemērošanu).

⁹ http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_351_en.pdf

¹⁰ http://ec.europa.eu/growth/smes/support/cross-border-enforcement/index_en.htm

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 861/2007 (2007. gada 11. jūlijs), ar ko izveido Eiropas procedūru maza apmēra prasībām, OV L 199, 31.7.2007., 1. lpp.

3.2. Piekritība

Piecās dalībvalstīs pienākums izskatīt Eiropas maksājuma rīkojumus ietilpst vienas konkrētas tiesas/iestādes kompetencē.¹² Citās dalībvalstīs Eiropas maksājuma rīkojumu izdošana ietilpst rajona tiesu un apgabaltiesu (vai Ungārijas gadījumā — notāru) pienākumos.

Specializācijai varētu būt noteiktas priekšrocības, piemēram, specializētas zināšanas par procedūru un valodu prasmes. No otras puses, lai arī Eiropas maksājuma rīkojuma procedūra ir rakstveida procedūra, iedzīvotāji, jo īpaši patērētāji, tik un tā varētu vēlēties iesniegt prasījumus vietējā tiesā pēc piekritības. Tas, vai specializācijas priekšrocības ir lielākas nekā trūkumi, var būt atkarīgs arī no dalībvalsts izmēra ģeogrāfiskā ziņā. Kopumā pielikumā ietvertie dati par procedūras piemērošanu ir nepārliciecināši attiecībā uz to, vai centralizēta sistēma veicina biežāku procedūras piemērošanu. Taču, ņemot vērā to, ka procedūra notiek rakstiski un tajā netiek piemērots sacīkstes princips, procedūrā nenotiek debātes par lietas būtību un tādējādi tā ir īpaši piemērota elektroniskai apstrādei (skatīt turpmāk 3.5. sadaļu), Eiropas maksājuma rīkojuma procedūra, šķiet, ir piemērotāka centralizētai izskatīšanai tiesā, nekā citas procedūras, kurās ir nepieciešamas debātes par lietas būtību un pierādījumu izskatīšana un kurās tādējādi būtu svarīgs tiesas norises vietas tuvums lietas dalībniekiem.

3.3. Eiropas maksājuma rīkojuma pieteikums

3.3.1. Pamatsumma un procenti

Prasījumam ir jābūt par konkrētu summu, kam brīdī, kad tiek iesniegts pieteikums par Eiropas maksājuma rīkojumu, ir iestājies samaksas termiņš. Prasījuma summa ietver pamatsummu un, kur piemērojams, procentus, līgumsodus un izmaksas. Ja tiek pieprasīta procentu samaksa, pieteikumā ir jānorāda procentu likme un laikposms, par kuru tiek pieprasīta procentu samaksa. Lietā C-215/11¹³ Eiropas Savienības Tiesa skaidroja, ka pieteikumā prasītājam vajadzētu būt iespējai pieprasīt samaksu par procentiem, kas uzkrājušies līdz brīdim, kad veikta pamatsummas samaksa. Šādā gadījumā valsts tiesa var brīvi noteikt, kā ir aizpildāma rīkojuma E veidlapa, ar nosacījumu, ka atbildētājs ir informēts par procentu aprēķinu.

Ar Komisijas Regulu (ES) Nr. 936/2012 (2012. gada 4. oktobris)¹⁴, ar ko groza pielikumus Eiropas maksājuma rīkojuma procedūras regulai, tiek nodrošināts, ka atbildētājs E veidlapas sadaļā “svarīga informācija atbildētājam” tiek informēts par to, ka saskaņā ar valsts tiesību aktiem var nākties segt procentus, kas uzkrājušies līdz rīkojuma izpildes brīdim, un šādā gadījumā kopējā summa var būt lielāka. Taču E veidlapa nav pietiekami izstrādāta, jo tajā nav ietverts piemērots piedzenamo procentu maksājumu apraksts. Tāpēc būtu vēlams apsvērt atkārtotu veidlapu grozīšanu.

3.3.2. Pieteikuma valoda

Vairumā dalībvalstu pieteikumi ir jāiesniedz valsts valodā(-s). Taču dažās dalībvalstīs tos pieņem arī svešvalodās: Čehijā, Igaunijā, Kiprā un Zviedrijā — angļu valodā; Francijā — angļu, vācu, itāļu un spāņu valodā.

¹² Komerclietu tiesa Zagrebā, *Amtsgericht* Berlīnē-Vedingā, Oporto Rajona tiesa, Helsinku Rajona tiesa, Zviedrijas Izpildes administrācija.

¹³ *Iwona Szyrocka*, Tiesas spriedums, 2012. gada 13. decembris.

¹⁴ OV L 283, 16.10.2012., 1. lpp.

Prasība sagatavot tulkojumus negatīvi ietekmē izmaksas un novilcina procedūru, pat ja Eiropas maksājuma rīkojuma procedūra ir procedūra, kurā pusēm nav nepieciešams iesniegt pierādījumus un debatēt par tiem. Pieteikuma veidlapu var automatiski tulkot tās dalībvalsts oficiālajā valodā, kurā atrodas tiesa. Tā kā veidlapā ir ar ķeksīti atzīmējami lauciņi, vairumā gadījumu tulkojums nav nepieciešams. Lai panāktu patiesi eiropeiskas procedūras mērķi, visām dalībvalstīm vajadzētu pieņemt Eiropas maksājuma rīkojuma pieteikumus vismaz vēl vienā valodā papildu oficiālajai(-ām) valsts valodai(-ām).

3.3.3. Pieteikuma iesniegšana elektroniski

Daudzās dalībvalstīs ir iespējama pieteikuma iesniegšana elektroniski¹⁵ vai arī tajās ir paredzēts nākotnē izveidot elektronisko apstrādi visās tiesās, kuru kompetencē ietilpst darbs ar Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru.¹⁶

Pēc Komisijas veiktas priekšizpētes par elektroniskiem Eiropas maksājuma rīkojuma pieteikumiem Eiropas Komisija līdzfinansē pilotprojektu šajā jomā. Deviņas dalībvalstis piedalās e-CODEX pilotprojektā par Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru.¹⁷ Dalībnieki darbojas vai nu kā nosūtošā puse, kā saņēmēja puse vai abas. Nosūtošās puses saņēmējām pusēm nosūta prasījumus (t. i., A veidlapu) par Eiropas maksājuma rīkojumiem. Saņēmēja puse saņem prasījumus un elektroniski pārsūta tos tiesai, kas norādīta iesniegtajā A veidlapā. Pēc tam attiecīgā tiesa, izmantojot to pašu kanālu, var sniegt atbildes elektroniski (piem., B veidlapa, E veidlapa utt.). Šobrīd ne visās pilotprojektā iesaistītajās dalībvalstīs ir ieviesta funkcionējoša sistēma: dažās tā vēl arvien ir testēšanas stadijā, un tiek plānots to pilnībā ieviest 2015. vai 2016. gadā. Nosūtošās dalībvalstis galvenokārt pieļauj prasījumu iesniegšanu elektroniski tikai galvenajiem tieslietu sistēmas klientiem, piem., juristiem, bankām, apdrošināšanas uzņēmumiem un sociālās drošības iestādēm, bet ne plašākai sabiedrībai. Piemēri šādām valsts iesniegšanas sistēmām, kas pieejamas galvenajiem klientiem, šobrīd pastāv Vācijā un Austrijā. Tuvākajā nākotnē Eiropas e-tiesiskuma portālā plašākai sabiedrībai kā nosūtošajai pusei tiks piedāvāta iespēja iesniegt prasījumus elektroniski. Iesniegšana būs iespējama tikai tām saņēmējām dalībvalstīm, kas būs veiksmīgi veikušas nepieciešamās integrēšanas pārbaudes Eiropas e-tiesiskuma portālā un kurās darbojas e-CODEX sistēma.

3.3.4. Pieteikuma izskatīšana

Trīs dalībvalstis¹⁸ ziņoja par lielu daļu pieteikumu, ko tiesas nosūtīja atpakaļ pilnīgai aizpildīšanai vai labošanai. Bieži ziņotie atpakaļnosūtīšanas iemesli ir neprecīza vai nepilnīga informācija par pusēm (piemēram, trūkst prasītāja adrese vai paraksts), nepilnīgi pieteikumi par procentu vai neapmaksātu tiesas izdevumu maksājumiem.

Eiropas e-tiesiskuma portālā pieejamās dinamiskās veidlapas palīdz lietotājiem pareizi aizpildīt pieteikumus. Tāpat šobrīd portālā lietotājiem ar Eiropas Tiesiskās sadarbības atlasa tīmekļa vietnes starpniecību ir iespējams noskaidrot kompetento tiesu. Savukārt 2015. gada

¹⁵ AK, Austrija, Čehija, Francijas, Igaunija, Kipra, Lietuva, Slovākija, Slovēnija, Somija, Vācija, Zviedrija.

¹⁶ Itālija, Īrija, Malta, Portugāle.

¹⁷ Austrija, Francija, Grieķija, Igaunija, Itālija, Nīderlande, Polija un Vācija.

¹⁸ Nīderlande, Vācija un Zviedrija.

otrajā pusē pēc Eiropas Tiesu datubāzes darbības uzsākšanas kompetentās tiesas, kurai prasījums nosūtāms, noskaidrošanas process tiks vēl vairāk uzlabots. Vairāk uzmanības vēlam pievērst tam, kā Eiropas e-tiesiskuma portālā varētu sniegt plašāku skaidrojumu par veidlapu aizpildīšanu un kā elektroniskajās veidlapās varētu iekļaut vairāk informācijas par pieprasītajiem procentu maksājumiem. Visbeidzot, pat ja dalībvalstīm nav likumiska pienākuma piedāvāt palīdzību veidlapu aizpildīšanai, līdzīgi kā paredzēts Regulā (EK) Nr. 861/2007, ar ko izveido Eiropas procedūru maza apmēra prasībām, dalībvalstis varētu paplašināt Eiropas procedūrās maza apmēra prasībām iedzīvotājiem piedāvāto palīdzību, piedāvājot palīdzību arī Eiropas maksājuma rīkojuma procedūrās, lai no tā labums būtu ne tikai iedzīvotājiem, bet arī efektīvai tiesas spriešanai laika un izmaksu ziņā.

Regulā ir skaidri noteikts, ka Eiropas maksājuma rīkojuma pieteikuma izskatīšana var notikt automatizētas procedūras veidā. Šāda ir situācija Austrijā un Vācijā. Eiropas maksājuma rīkojuma procedūra — rakstveida procedūra, kurā nenotiek pierādījumu pārbaude un sēdes — ir īpaši piemērota pilnībā elektronizētai apstrādei. Tas varētu radīt pozitīvas sekas saistībā ar laiku, kas nepieciešams procedūras veikšanai (skatīt arī 3.4. sadaļu). Tā kā ir iespējams vienkārši iesniegt paziņojumu par iebildumiem pret automatizētā procedūrā izdotu maksājuma rīkojumu un procedūra nodrošina efektīvu dokumentu izsniegšanu, atbildētāja tiesības tiek atbilstoši ievērotas.

3.4. Eiropas maksājuma rīkojuma izdošana

No pieejamās informācijas izriet, ka tiesu pienākums izdot Eiropas maksājuma rīkojumus 30 dienu laikā no pieteikuma iesniegšanas kopumā tiek pildīts tikai dažās dalībvalstīs. No dalībvalstīm, kas ir iesniegušas attiecīgos datus tiesas savlaicīgi izdod rīkojumus Maltā (1 nedēļas laikā), Beļģijā un Īrijā (2 nedēļās), Vācijā (2–3 nedēļās), Bulgārijā un Lietuvā (30 dienu laikā). Tiesas Grieķijā un Luksemburgā lēmumus pieņem 1–2 mēnešu laikā, Francijā un Somijā — 2 mēnešu laikā, Austrijā, Čehijā, Igaunijā, Kiprā, Nīderlandē, Polijā, Portugālē, Slovēnijā un Zviedrijā — līdz 4 mēnešiem, Ungārijā — līdz 6 mēnešiem, Spānijā — līdz 8 mēnešiem, bet Slovākijā — līdz 9 mēnešiem.

Ilgstošas procedūras var būt nepamatotas, ņemot vērā to, ka procedūrā nav nepieciešama pierādījumu pārbaude vai pušu uzklaušanās. Ir absolūti nepieciešams saīsināt šo laiku, jo neapstrīdētu prasījumu ātrai piedziņai ir liela ietekme uz uzņēmumu, īpaši MVU, naudas plūsmu. Turklāt sistemātisku regulā noteikto termiņu neievērošanu varētu uzskatīt par regulas pārkāpumu. Turpmāka procedūras elektroniskās apstrādes attīstība varētu palīdzēt šo problēmu atrisināt. Komisijas dienesti turpinās cieši novērot uzlabojumus šajā jomā.

3.5. Eiropas maksājuma rīkojumu un citu dokumentu izsniegšana

Nav ziņots par būtiskām dokumentu izsniegšanas problēmām konkrētajā Eiropas maksājuma rīkojumu procedūras kontekstā. Vienīgās saņemtās sūdzības attiecas uz pārrobežu izsniegšanas izmaksām. Saskaņā ar Komisijas 2013. gada decembra ziņojumu par Regulas (EK) Nr. 1393/2007 piemērošanu¹⁹ Eiropas noteikumi ir palīdzējuši paātrināt dokumentu izsniegšanu starp ES valstīm, neraugoties uz arvien pieaugošo lietu skaitu. Tiesu dokumentu izsniegšanai nepieciešamais laiks ir samazinājies Austrijā, Beļģijā, Grieķijā, Portugālē, Somijā un Vācijā. Dalībvalstīs pastāv vairāki izsniegšanas veidi. Eiropas maksājuma rīkojuma

¹⁹ Ziņojums par Regulas (EK) Nr. 1393/2007 par tiesas un ārpus tiesas civillietu vai komercietu dokumentu izsniegšanu dalībvalstīs piemērošanu, COM(2013) 858 *final*.

procedūras mērķiem dalībvalstis tiek mudinātas izmantot lētus izsniegšanas veidus, piemēram, pasta pakalpojumus bez saņemšanas paziņojuma.

Lai arī regulas 13. un 14. pantā kā pieļaujams izsniegšanas paņēmieni ir paredzēti dokumentu elektroniska izsniegšana, ES tiesiskajā kopainā tā vēl nav kļuvusi par realitāti. Tam par iemeslu varētu būt gan juridiska, gan tehniska rakstura apsvērumi. 13. un 14. pantā ir noteikts, ka uz izsniegšanu ar elektroniskiem līdzekļiem attiecas tās valsts tiesību akti, kurā izsniegšana ir īstenojama. Tāpēc valsts tiesību aktu par dokumentu elektronisku izdošanu esība ir priekšnosacījums šāda veida izsniegšanai. Turklāt saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1393/2007 par tiesas un ārpus tiesas civillietu vai komercietu dokumentu izsniegšanu dalībvalstīs²⁰, kas attiecas uz elektronisku izsniegšanu, ko veic saskaņā ar Eiropas maksājuma rīkojumu regulu²¹, tiesa pat teorētiski nevar tieši izniegt dokumentu elektroniski pusei citā dalībvalstī. Visbeidzot, tehniski apsvērumi un valstu elektroniskās izsniegšanas sistēmu nesavietojamība var papildus kavēt pārrobežu elektronisko izsniegšanu.

3.6. Izdevumi

No regulas izriet, ka tiesas izdevumi ir noteikti saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Taču, ja atbildētājs iesniedz paziņojumu par iebildumiem pret Eiropas maksājuma rīkojumu, regula paredz, ka kopējie Eiropas maksājuma rīkojuma un parasto procedūru tiesas izdevumi nedrīkst pārsniegt izmaksas, kādas rastos parastā procedūrā. Ziņas, kas pieejamas par Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru tiesas izdevumiem, liecina, ka šādas izmaksas līdzinās tiesvedību izmaksām līdzīgās valstu procedūrās, un tās lielā mērā atšķiras atkarībā no dalībvalsts, kurā prasījums ir iesniegts. Tāpat atšķiras izdevumu aprēķinu paņēmieni (fiksēti izdevumi vai izdevumi, kas aprēķināti kā daļa no prasījuma vērtības, vai abu kombinācija). Praksē iedzīvotāji dažkārt ir sūdzējušies par izdevumu apmēru dažās dalībvalstīs.

Taču lielākā Komisijai paziņotā problēma ar tiesas izdevumiem bija tā, ka šādi izdevumi nebija pārskatāmi potenciālajiem pieteicējiem. Lai šo problēmu risinātu, *Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls civillietās un komercietās* ir šo informāciju publicējis Eiropas e-tiesiskuma portālā.²²

3.7. Iebildumi pret Eiropas maksājuma rīkojumu

Var secināt, ka atbildētāji tikai nedaudzos gadījumos iebilst pret Eiropas maksājuma rīkojumu, taču iebildumu biežums dažādās dalībvalstīs ir atšķirīgs. Piemēram, iebildumu skaits Austrijā ir neliels (4 %), savukārt Francijā un Vācijā tas sasniedz 16 %, bet Grieķijā pārsniedz 50 %.

Kopumā nav ziņots par problēmām saistībā ar iebildumiem pret Eiropas maksājuma rīkojumiem. Saskaņā ar 17. panta 2. punktu iebildumu rezultātā lieta tiek pārcelta uz parastu civilprocesu. Tā kā Eiropas maksājumu rīkojumi var attiekties uz maza apmēra prasībām Regulas par Eiropas procedūru maza apmēra prasībām izpratnē, Komisija ir ierosinājusi

²⁰ OV L 324, 10.12.2007., 79. lpp.

²¹ Skatīt 27. pantu.

²² https://e-justice.europa.eu/content_court_fees_epo-305-lv.do

pieļaut, ka pēc iebildumiem pret Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru lietu var pārcelt arī uz Eiropas procedūru maza apmēra prasībām, ciktāl šāda procedūra ir piemērojama.²³

3.8. Pārskatīšana

Regulas 20. pantā paredzētais izņēmuma gadījumos piemērojama tiesiskās aizsardzības līdzeklis ir paredzēts situācijām, kad atbildētājs nav bijis informēts par procedūru izcelsmes dalībvalstī un tam nav bijis iespējas atbilstoši aizstāvēties. Tas var notikt, ja, piemēram, adrese, uz kuru ir nosūtīts pieteikums, nav pareiza. Lai arī regulā ir izvirzīti nosacījumi pārskatīšanas tiesību izmantošanai, uz procedūru attiecas valsts tiesību akti. Informācija par dažādajām pārskatīšanas procedūrām dalībvalstīs ir publicēta Eiropas Tiesiskās sadarbības atlantā.

Lietā C-324/12²⁴ Eiropas Savienības Tiesa nosprieda, ka iebildumu pret Eiropas maksājuma rīkojumu iesniegšanas termiņa neievērošana atbildētāja pārstāvja nepareizās rīcības dēļ neattiecināma šī maksājuma rīkojuma pārskatīšanu saskaņā ar 20. pantu, jo šādai neievērošanai nav raksturīgi nedz ārkārtas apstākļi, nedz izņēmuma apstākļi minētā panta izpratnē.

Valstu pārskatīšanas procedūras dažādās dalībvalstīs savstarpēji ļoti atšķiras, un dažkārt tās atšķiras arī dažādiem Eiropas instrumentiem (Eiropas izpildes rīkojums, Eiropas maksājuma rīkojums, procedūras maza apmēra prasībām, uzturēšanas līdzekļu regulas). Turklāt pārskatīšanas procedūru īstenošana saskaņā ar minētajiem instrumentiem ir radījusi jautājumus un neskaidrības.

Apvienotās lietas C-119/13 un C-120/13²⁵ attiecās uz situāciju, kurā Eiropas maksājuma rīkojumi netika vai pienācīgi netika izsniegti atbildētājiem, jo tiem bija mainījies domicils. Tiesa nosprieda, ka Regula (EK) Nr. 1896/2006 ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs regulas 16.–20. pantā paredzētās procedūras nav piemērojamas, ja tiek secināts, ka Eiropas maksājuma rīkojums nav izsniegts atbilstoši minētās regulas 13.–15. pantā noteiktajam prasību minimumam. Ja šāda nepilnība tiek atklāta tikai pēc Eiropas maksājuma rīkojuma izpildāmības pasludināšanas, atbildētājam ir jābūt iespējai norādīt uz šo nepilnību saskaņā ar valsts tiesību aktiem, un, ja nepilnība tiek pienācīgi pierādīta, izpildāmības deklarāciju pasludinās par spēkā neesošu.

No tiesas pieņemtā sprieduma lietās C-119/13 un C-120/13 izriet, ka uz vienotās Eiropas maksājuma rīkojumu procedūras aizstāvības tiesību aizsardzības pamatelementu, proti, saistības nepilnībā atbildētāja tiesības pieprasīt lietas atkārtotu izskatīšanu neatbilstošas rīkojumu izsniegšanas gadījumā, neattiecas regula, bet gan valsts tiesību akti.

Lai nodrošinātu, ka atbildētājs varētu uz šādām nepilnībām norādīt saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, turpmāk nepieciešams precizēt 20. pantā paredzētās pārskatīšanas nosacījumus, iedvesmojoties no jaunākajiem noteikumiem, kas ietverti Uzturēšanas līdzekļu

²³ Priekšlikums Regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 861/2007, ar ko izveido Eiropas procedūru maza apmēra prasībām, un Regula (EK) Nr. 1896/2006, ar ko izveido Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru, COM(2013) 794 *final*.

²⁴ *Novontech-Zala*, Tiesas rīkojums, 2013. gada 21. marts.

²⁵ *Eco cosmetics* (C-119/13) un *Raiffeisenbank St. Georgen* (C-120/13), Tiesas spriedums, 2014. gada 4. septembris.

regulas un Maza apmēra prasību regulas grozījumu priekšlikumā. Tas arī uzlabotu konsekvenci starp ES līmeņa instrumentiem civiltiesību jomā.

3.9. Izpilde

Nav ziņots par konkrētām problēmām attiecībā uz Eiropas maksājuma rīkojumu izpildi. Viens šķērslis, par ko ir ziņots, ir debitora līdzekļu pārskatāmības trūkums izpildes mērķiem pārrobežu kontekstā. Taču šis jautājums pēc būtības ir horizontāls un attiecas uz visa veida pārrobežu izpildi ES, nevis īpaši uz Eiropas maksājuma rīkojumu izpildi.

3.10. Eiropas Savienības Tiesas judikatūra lietās par negodīgiem līguma noteikumiem un maksājuma rīkojuma procedūrām

Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos kontekstā Eiropas Savienības Tiesai ir lūgts izskatīt valsts maksājuma rīkojumu procedūru piemērošanu un izpildi, ņemot vērā līdzvērtības un ES tiesību efektivitātes principu. Ir uzdoti jautājumi par to, vai Tiesas spriedumiem ir ietekme uz maksājuma rīkojuma procedūru pielietojumu patērētāju strīdos. Būtībā maksājuma rīkojumu procedūras ir balstītas uz koncepciju, ka — pretstatā parastajām tiesu procedūrām — prasījuma pamatojums pēc būtības principā netiek pārbaudīts.

Tiesa konstatēja, ka, tā kā valsts tiesībās paredzētie neapstrīdētu prasījumu piedziņas mehānismi nav saskaņoti, valsts maksājuma rīkojuma procedūru ieviešanas noteikumi ir nosakāmi dalībvalstu iekšējā tiesību sistēmā saskaņā ar dalībvalstu procesuālās autonomijas principu, bet ar nosacījumu, ka tie nav mazāk labvēlīgi par noteikumiem, kas reglamentē līdzīgas valsts tiesībām pakļautas situācijas (līdzvērtības princips), un ka tie nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina to tiesību īstenošanu, kas patērētājiem piešķirtas ar Savienības tiesību aktiem (efektivitātes princips).²⁶

Lietā C-618/10 Tiesa, atsaucoties uz lietu C-473/00²⁷, nosprieda ka efektivitātes princips nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kas neļauj atbildīgajai tiesai lietā, kurā patērētājs nav iesniedzis iebildumus, pēc savas ierosmes vērtēt, vai starp pārdevēju un patērētāju noslēgtā līgumā ietvertais nosacījums par kavējuma procentiem ir godīgs, lai arī tiesas rīcībā jau ir šim uzdevumam nepieciešamie juridiskie un faktiskie elementi.

Atbilstoši Tiesas judikatūrai saskaņā ar valsts tiesībām starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noritošo tiesvedību īpašās iezīmes nedrīkst būt faktors, kas varētu ietekmēt saskaņā ar Direktīvas 93/13/EEK noteikumiem patērētājiem nodrošināto aizsardzību.²⁸ Taču Tiesa šķīrējtiesu lēmumu, kam ir *res judicata* sekas, pārskatīšanas kontekstā ir uzsvērusi, ka efektivitātes principa ievērošanas prasība nevarētu nozīmēt, ka valsts tiesai būtu pilnībā jāatlīdzina absolūtā pasivitāte, ko demonstrējis attiecīgais patērētājs.²⁹

²⁶ *Banco Español*, (C-618/10), Tiesas spriedums, 2012. gada 14. jūnijs.

²⁷ *Cofidis*, C-473/00, 35. punkts.

²⁸ *Banco Español*, 46. punkts

²⁹ *Asturcom Telecomunicaciones*, Tiesas spriedums, 2009. gada 6. oktobris, 47. punkts.

Citi Tiesas spriedumi par efektivitātes principu³⁰ attiecas uz maksājuma rīkojuma procedūru pēc iebildumu iesniegšanas, kad prasījums tiek pārcelts uz parastu vai citu civilprocesu. Lietā C-618/10, *Banco Español*, Tiesa nepārprotami nošķir īpašo situāciju pirms iebildumiem pret maksājuma rīkojuma procedūru no citām situācijām. Šajā lietā tika skatīts jautājums par valsts tiesas pienākumu definīciju saskaņā ar Direktīvas 93/13/EEK noteikumiem maksājuma rīkojuma procedūras kontekstā, pirms patērētājs ir iesniedzis iebildumus. Tiesa uzsver, ka katra lieta, kurā rodas jautājums par to, vai valsts procesuālie noteikumi padara Eiropas Savienības tiesību aktu piemērošanu neiespējamu vai to pārmērīgi apgrūtinā, ir jāanalizē, atsaucoties uz šāda noteikuma nozīmi procesā, tā progresu un īpašās iezīmes, dažādās valsts iestādēs skatot to kopumā.

Regulas 8. pantā noteikts, ka tiesa pārbauda, vai prasījums ir pamatots, *ņemot vērā tās rīcībā esošo informāciju*. Saskaņā ar regulas 10. pantu tiesām ir iespēja ierosināt tikai daļēja rīkojuma piešķiršanu prasītājam, ja tām *prima facie* rodas šaubas par prasījuma vai tā daļas (piem., procentu) pamatotību.³¹ Turklāt pēc iebildumu pret Eiropas maksājuma rīkojumu iesniegšanas, kad prasījums nonāk parastā tiesas procesā, tiek nodrošināta lietas būtības izskatīšana pilnībā. Tādējādi var secināt, ka Eiropas maksājuma rīkojuma procedūra pienācīgi nodrošina atbilstību Eiropas Savienības Tiesas judikatūrai.

4. SECINĀJUMI

Eiropas maksājuma rīkojuma procedūra tika ieviesta, lai vienkāršotu, paātrinātu nesegto parādu piedziņu un samazinātu tās izmaksas, kā arī sniegtu kreditoriem, īpaši MVU, ātru un efektīvu tiesisko instrumentu, un šie politikas mērķi vēl arvien ir spēkā, kā tas bija brīdī, kad regula tika pieņemta.

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto procedūras darbības novērtējumu, var secināt, ka regula kopumā darbojas stabili un apmierinoši. Regulas piemērošana kopumā ir uzlabojusi, vienkāršojusi un paātrinājusi neapstrīdētu naudas prasījumu apstrādi pārrobežu strīdos. Ievērojot iepriekšminēto, tiek uzskatīts, ka šobrīd nav nepieciešams ieviest izmaiņas Eiropas procedūras pamatelementos.

Taču Eiropas procedūra nav pietiekami plaši zināma uzņēmējiem, iedzīvotājiem, praktizējošiem profesionāļiem un tiesām. Ir nepieciešama informētības vairošana gan Eiropas, gan dalībvalstu līmenī. Ir nepieciešama efektīva un aktīva informācijas izplatīšana par regulu, sniedzot plašākai publikai un profesionāļiem informāciju par Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru.

³⁰ Skatīt C-168/05 *Mostaza Claro*; C-40/08 *Asturcom Telecomunicaciones*; C-243/08 *Pannon GSM*, C-137/08 *VB Pénzügyi Lízing*, C-453/10 *Pereničová un Perenič*.

³¹ Jāņem vērā, ka arī valstu maksājuma rīkojumu procedūras paredz šādas *prima facie* pārbaudes. Nereti, piemēram, saskaņā ar Francijas *injonction de payer*, tiesa pēc savas ierosmes samazina pārmērīgus procentu prasījumus. Tāpat Vācijas *Mahnverfahren*, kas lielā mērā ir automatizēts, ir veidots tādējādi, lai atklātu nepilnības prasījumā, ko varētu novērst *ex officio*, vai nu ierosinot tikai daļēja rīkojuma piešķiršanu prasītājam (tādējādi *ex officio* samazinot pieprasīto summu), vai arī noraidot rīkojumu.

Turklāt regulas darbību var uzlabot ar nelegislatīvu un īstenošanas pasākumu palīdzību. Komisija proaktīvā veidā pielietos *Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla civillietās un komerclietās* sadarbības mehānismu, lai uzlabotu šā noderīgā instrumenta ieviešanu un veicinātu tā pārņemšanu. Procedūras darbību varētu papildus uzlabot, nodrošinot elektronisku apstrādi un dalībvalstīm turpinot apsvērt centralizācijas piemērotību procedūrā ietilpstošo lietu izskatīšanai.

Pielikums

Statistikas dati par Eiropas maksājuma rīkojuma procedūras pielietojumu

Dati attiecas uz 2012. un 2013. gadu. Ja vien tabulā nav norādīts citādi, dati attiecas uz 2012. gadu.

	Pieteikumu skaits	Maksājuma rīkojumi izpildei	Atpakaļnosūtītie pieteikumi pilnīgai aizpildīšanai/lab ošanai	Pieteikuma grozīšana	Iebildumu skaits	Izdoto maksājuma rīkojumu skaits	Procedūras ilgums
Beļģija	319	•	daži	daži	•	261	1–2 nedēļas
Bulgārija	109	54	14	1	4	82	30 dienas
Čehija (2013. g.)	358	•	•	•	•	210	2 nedēļas līdz 6 mēn.
Vācija	4130	•	85%	5%	633	90%	2–3 nedēļas
Igaunija	6	2	3	2	1	2	1 nedēļa līdz 5 mēn.
Īrija	189	11	65	0	51	134	2 nedēļas
Grieķija	168	•	•	0	>50%	149	1–2 mēn.
Spānija	63	•	•	•	•	72***	8 mēn.
Francija	335	•	118	•	+/- 16%	305	2 mēn.
Kipra (2013. g.)	11	4	1	0	2	9	2 nedēļas–5 mēn.
Lietuva	9	23	0	•	5	7	30 dienas
Luksemburga	218	173	102	59	31	127	1–2 mēn.

(2013. g.)							
Ungārija (2013. g.)	442	144	•	•	24	489****	0–3 mēn. (350 lietas); 3-6 mēn. (139 lietas)
Malta	1	0	0	•	0	4****	1 nedēļa
Nīderlande	372 (2011. g.)	•	80%	10%	80	194	5 mēn.
Austrija	4367 (2012. g.) 2119 (2013. g.)	•	237 (2012. g.) 129 (2013. g.)	2 (2012. g.) 1 (2013. g.)	175 (2012. g.) 212 (2013. g.)	4092 (2012. g.) 2074 (2013. g.)	1,5– 4 mēn. (2013. g.)
Polija	1800 kopš 2008. g.	0	263	50	194	1016	4,5 mēn.
Portugāle	485 (2012. g.) 296 (2013. g.)	97 (2012. g.) 166 (2013. g.)	10 (2012. g.) 25 (2013. g.)	•	•	•	(2012. g.) 5 mēn.
Slovēnija	12	35	1	5	1	7	5 mēn.
Slovākija (2013. g.)	86	8	14	4	16	54	1–9 mēn.
Zviedrija (2013. g.)	91	27	83	•	23	62	142 die- nas (85 dienas par nepieļau- jamiem atzītiem pieteiku- miem utt.)
Somija (2013. g.)	633	•	mazāk kā 10	mazāk kā 10	52	apm. 400	2 mēn.
Apvienotā	208	108	Nav datu	Nav datu	Nav datu	Nav datu	Nav datu

Karaliste (2013. g.)			par Angliju un Velsu vai Skotiju 5 (Ziemeļ- īrija)	par Angliju un Velsu vai Skotiju 1 (Ziemeļ- īrija)	par Angliju un Velsu vai Skotiju 5 (Ziemeļ- īrija)	par Angliju un Velsu 1 (Skotija) 23 (Ziemeļ- īrija)	par citām AK jurisdik- cijām
Horvātija*	•	•	•	•	•	•	•
Itālija**	•	•	•	•	•	•	•
Latvija	•	•	•	•	•	•	•
Rumānija	•	•	•	•	•	•	•

- Nav datu

* Lūdzu, ņemt vērā, ka Horvātija pievienojās ES tikai 2013. gada 1. jūlijā.

** Nav atsevišķu ziņu par Eiropas maksājumu rīkojumiem; tie statistiski tiek apkopoti ar valsts maksājumu rīkojumiem.

*** Ieskaitot pieteikumus no iepriekšējiem gadiem.